

Mezei Csaba

Cselekvő boldogság¹

„De aki a szabadság tökéletes törvényébe tekint bele, és megmarad mellette, úgyhogy nem feledékeny hallgatója, hanem tevékeny megvalósítója: azt boldoggá teszi cselekedete.” (Jak 1,25)

Ünneplő Testvéreim, Isten iránti hálával emlékezünk hitelődeink bölcsességére, akik a reformáció korában nem az egymásnak feszülést, hanem vallásos meggyőződésüknek szabad gyakorlatát választották.

Ünnep ez a mai nap, mint minden olyan alkalom, amikor a jézusi szeretetparancsolat közelebb hozta az embert az emberhez. Az emlékezés azonosulást is jelent, ezért ha lehetne, magammal hívnálak egy röpke képzeletbeli utazásra a tizenhatodik századi Erdélybe. Lelki szemeim előtt látom azt a nyüzsgést-forgást, azt a felfokozott hangulatot, amelyről a krónikás így számol be: *„Hallottál volna akkor egész Erdélyben mindenféle falun és városon, a köznépnél is nagy disputatiot, étel, ital közben, este, reggel, éjjel és nappal, közbeszédben és prédikáló székről”*. Mi lehetett annyira fontos, annyira érdekes? Mitől lobogott a nép apraja és nagyja? A válasz egyszerű, ugyanattól a jelenségtől, amelytől egész Európa lázban volt: a hitbéli irányzatoktól, melyek mentén az ember hitte, hogy megtalálja lelki üdvösségét.

Az 1568-as országgyűlési határozat nem más, mint egy törvényrendelet egy olyan országban, amely a török és a Habsburg-birodalom között egyensúlyozott a megmaradásért a történelem keskeny pallóján. A vallási megújulás lázában forrongó Európa eme elfelejtett zugában lelkes és olykor túlfűtött hangvételű hitviták után a Torda városába összehívott országgyűlés mai szóval élve forradalmi, politikai döntést hozott egy olyan kérdésben, mely a korabeli Európában sokak életét oltotta ki, sokak társadalmi helyzetét lehetetlenítette el. Ma szinte hihetetlen, hogy ez a kérdés a vallás szabad megvallása és gyakorlása volt. Tény, hogy az akkori egyedülálló törvényes rendelkezést a maga helyén kell megítélni és értékelni. Lehet, hogy mai értelemben nem meríti ki a teljes vallásszabadság fogal-

¹ Elhangzott Kolozsváron, 2017. január 13-án.

mát, de akkor béketeremtő és stabilizáló szerepe volt, és ezért lehetünk hálásak az erdélyi rendeknek és János Zsigmond erdélyi fejedelemnek.

A Jakab leveléből idézett vers a szabadság tökéletes törvényéről beszél, valamint arról, hogy azt figyelmesen kell tanulmányozni, majd amennyiben kitart mellette az ember és mindazt, amit a törvényből megtanult tettekkel valóra is váltja, boldogságot talál.

Azért választottam az idézett bibliai verset, mert úgy éreztem, kifejezi az akkori erdélyi lelkeséget. A vallásszabadság iránti elkötelezettség nyilatkozott meg János Zsigmond ajakán, amikor a nagyváradi hitvita során így szólt: „A mi birodalmunkban mi azt akarjuk, hogy szabadság legyen, mert tudjuk, hogy a hit Isten ajándéka és a lelkiismeret semmire erőszakkal nem vitethetik.”

Szabadság tökéletes törvénye – olvassuk a Jakab levélben –, mélyen elgondolkodtató, de vajon az ókorban mi lehetett a jelentése? Hát pedig a reformáció korában? Az ókori ember számára a szabadság egyet jelentett a fogság ellentétével. A korai zsidóság a szabadság törvényén azt értette, hogy Izráelt a maga szolgálatába állította az Isten, aki Egyiptomból, a szolgálat házából a szabadságba vezette ki őket. Jakab levelének szerzője e kifejezésen azt a törvényt értette, amely szeretetre szabadít fel és kötelez el.

Ízlelgetem a szót: *szabadság*. Vajon hányféle formáját ismerjük? Ma már többek között szólásszabadságról, gyülekezési szabadságról, sajtószabadságról és nyilván vallásszabadságról beszélünk. Ezeket a demokratikus társadalmak mind törvényekben biztosítják, s bár jöllehet a törvények sokszor korlátozó jellegűek lehetnek, a szabadságról szóló törvények lehetőséget biztosítanak arra, hogy mi dönthessük el, hogy számunkra mi a fontos.

Albert Camus így vélekedik: „Szabadság alatt azt értem, hogy nem kell olyat elfogadnom, amivel nem értek egyet, még egy olyan rendszerben vagy világban sem, amelyet elfogadok. Vagyis igazat adhatok az ellenfélnek.”

Szabadság az, amelyet másnak is megengedek, szabadság az, ami az arany-szabályon alapul: „Amit tehát szeretnétek, hogy az emberek veletek cselekedjenek, ti is ugyanazt cselekedjétek velük, mert ez a törvény, és ezt tanítják a próféták” – olvashatjuk a Máté szerinti evangéliumban. (Mt 7,12)

A vallásszabadság azonban nem önkényeskedés, nem tetszőleges „pálfordulások” sorozata, hanem az atyafiuságunk lelkiismereti szinten való felvállalása és megélése. „Mert nem a szolgaság lelkét kaptátok, hogy ismét féljetelek – figyelmeztet Pál a rómaiakhoz írt levélben –, hanem a fiúság lelkét kaptátok, aki által kiáltjuk Abbá, Atya!” (Róm 8,15)

Miért vagy, mitől tökéletes a szabadság törvénye? Ha az emberek képesek volnának tökéletes törvényeket alkotni, egy idő után nem volna többé szükség

törvényhozó testületekre. Azonban bármilyen jó legyen egy törvény idővel elavul, érvényét veszti. Nincs tehát olyan törvény, amit ne lehetne fejleszteni, tökéletesíteni. Mégis a bibliai versben a szabadság tökéletes törvényéről hallunk. Olyan törvényről, amihez nincs mit hozzátenni, nincs mit kiegészíteni vagy javítani, mert az már tökéletes. Létezik ilyen? Ha igen, miért nem tudunk róla? Ha pedig ismernénk ezt a törvényt, betartanánk-e?

Mi az, ami valóban szabaddá tesz? Mindenki megválaszolhatja a maga módján ezt a kérdést, és kiderülne világnézetünk, meggyőződésünk, de aligha találnánk válaszaink sokaságában közös nevezőt. Én úgy gondolom, hogy ami igazán szabaddá tesz, az nem más, mint istenfűségünk tudata. Az a tudat, hogy Isten teremtett világának szerves részei vagyunk. Mitől tökéletes ez a törvény? Attól, hogy a szereteten alapul. Isten szeretetéről tanúskodik a teremtett világ és benne a mi életünk, amelyet nemcsak megteremtett Isten, hanem gondot is visel reá. Jézus a legfőbb parancsolatot a szeretet kettős parancsolatában fejtette ki: *az Úr a mi Istenünk egy úr*, szeretetünket tehát egy irányba, Isten irányába összpontosítsuk és szeressük őt teljes szívünkkel, lelkünkkel, elménkkel és erőnkkel, vagyis minden tudatfunkciónkkal, mert mindent neki köszönhetünk. Ezt a szeretetet meg kell tanulni, és gyakorolni kell azért, hogy a szeretetparancsolat második részét is be tudjuk tartani: *Szeresd felebarátodat mint magadat, nincs más ezeknél nagyobb parancsolat*. Nincs nagyobb szabadság, mint e törvény szellemében élni és cselekedni. És nincs nagyobb boldogság, mint szabadként élni.

A Jakab levél írója felhívja a figyelmünket, hogy a kivívt szabadság tökéletes törvénye mellett meg kell maradni. Nem elég csak meghallgatni, és azután elfelejteni. Úgy gondolom, éppen ezért vagyunk itt, hogy értékeljük vallásszabadságunkat, és megéljük tevékenyen mindennapjainkban, mert ez a cselekedet boldoggá tesz valamennyiünket. A vallásszabadságot, mint egyébként minden szabadságot, a tökéletes törvény tükrében kell felfogni, ennek ügyében tevékenykedni, és ha kell, újra és újra megvalósítani.

Az egykoron kivívt vallásszabadságunk sokszor elhalványult az idők folyamán. Sokan olvasták, de nem értették, és főképpen nem cselekedték igazi értelmét. A megemlékezés és ünneplés egyben eszköz is kell legyen abban, hogy a vallásszabadságunkat nem csupán emberek alkotta törvénynek tekintjük hanem Isten ajándékának. Örülünk ennek az örökké tartó, soha el nem évülő isteni ajándéknak, hiszen amint egy dal szövege is mondja:

„Nincs már semmi, ami gátol,/ Szemeimben tűz ég-lángol!/ Tudom miért, s merre menjek,/ Mögöttem múlt, előttem az élet!” (Phoenix RT, dalszöveg)

Ámen.